

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО
ПРЕДМЕТНЕ ДОВКІЛЛЯ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 491 групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми «Дошкільна освіта»

Вайнагій Христина Олександрівна

Керівник: к.пед.н. Цюпак І.М.
Рецензент: директорка Великокопанівського
ясла-садка «Вишенька»
Херсонської області Білобородько Л.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти вивчення специфіки формування знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля	6
1.1. Погляди науковців на проблему дослідження.....	6
1.2. Зміст понять «довкілля», «предметне довкілля»	7
1.3. Аналіз програмного забезпечення дошкільної освіти з формування знань про предметне довкілля	12
РОЗДІЛ 2. Методичні засади формування знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля.....	14
2.1. Рівні сформованості знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля.....	14
2.2. Організація предметного довкілля для дітей молодшої групи.....	18
2.3. Зміст діяльності з формування знань дошкільників про предметне довкілля.....	21
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	26
ДОДАТКИ	30
Додаток А. Вікові особливості дітей дошкільного віку щодо сприйняття предметного довкілля.....	30
Додаток Б. Групи іграшок для проведення експерименту.....	34
Додаток В. Перелік побутових навичками для оволодіння дитиною.....	35
Додаток Г. Кодекс академічної доброчесності здобувача вищої освіти Херсонського державного університету.....	36

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що модернізація освітньої системи диктує переосмислення основних завдань дошкільного навчання, в зв'язку з чим робота закладу дошкільної освіти спирається на вдосконалення освітнього процесу і підвищення розвивального ефекту від самостійної діяльності дошкільників в предметному довкіллі. Дане довкілля забезпечує індивідуальне виховання дитини, з оптимальним для неї темпом в кращому напрямку, що дозволяє дитині проявити власну активність і найбільш повно реалізувати себе. Саме цими фактами обумовлений підвищений інтерес до формування уявлень про предметне довкілля, як частини освітнього простору і компонента процесу навчання. Тому до процесу побудови розвивального предметного середовища, необхідно приділити особливу увагу.

Вплив предметного оточення на процес розвитку дитини визнавалося практично завжди. Однак в різні періоди розвитку дошкільної педагогічної науки і практики ступінь цього впливу і його характер розумілися по-різному, відповідно, і вимоги до предметного довкілля як значимої умови освіти дошкільнят висувалися різні.

Особливе місце в області вивчення предметного світу займають ідеї дослідників Леонтьєва О., Кисленко В., Дибіна О., що розглядають предмет як знаряддя предметної, ігрової діяльності дитини, як джерело пізнання творчості дорослого. Інший підхід до вивчення предмета здійснюють Ветлугіна Н., Пантелєєв Г. та ін., вони вказують, що предмет виступає засобом естетичного виховання дошкільників, який формує почуття подяки дорослому за турботу, шанобливе і дбайливе ставлення до результатів. Тихеева Є., Гербова В., Ушакова О. справедливо вважають, що предмет крім всіх інших характеристик є об'єктом роботи з розвитку мовлення у дітей всіх вікових груп.

Мета дослідження – науково обґрунтувати методичні основи формування знань про предметне довкілля у дитини дошкільного віку.

Визначення головної мети дослідження зумовило необхідність розв'язання низки взаємопов'язаних **завдань**:

1. Розкрити теоретичні аспекти вивчення специфіки формування знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля.
2. Проаналізувати методи визначення рівня сформованості знань про предметне довкілля дитини дошкільного віку.
3. Обґрунтувати особливості організація предметного довкілля для дітей молодшої групи.
4. Схарактеризувати зміст діяльності з формування знань дошкільників про предметне довкілля.

Об'єкт дослідження – освітній процес закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження - формування знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз і синтез, узагальнення матеріалу наукових джерел із проблеми дослідження та систематизація, описовий метод: система процедур збору, первинного аналізу і викладу даних і їх характеристик; емпіричні методи: спостереження і дослідження конкретних явищ, а також узагальнення, класифікація і опис результатів наукового дослідження, припущення щодо впровадження їх у практичну діяльність дитини.

Практичне значення роботи. Обґрунтовано особливості організація предметного довкілля для дітей молодшої групи. Схарактеризовано зміст діяльності з формування знань дошкільників про предметне довкілля. Матеріал дослідження може бути використаних при написанні рефератів, курсових робіт, в практиці організації освітнього процесу заклад дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, результати дослідження обговорювалися під час виступу на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової

освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Структура кваліфікаційної роботи передбачає наявність таких розділів: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ СПЕЦИФІКИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ПРЕДМЕТНЕ ДОВКІЛЛЯ

1.1. Погляди науковців щодо формування знань про довкілля у дитини дошкільного віку

Дослідження проблеми ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям висвітлювали у своїх працях науковці: Й. Песталоцці, Я. Коменський, К. Ушинський, А. Богуш, Н. Гавриш та ін.

У дослідженні А. Богуш та Н. Гавриш, а саме у праці «Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі» зазначено, що «людина - свідомо істота, наділена мозком і мовою, що дає їй можливість пізнати і зрозуміти закономірності довкілля, у якому вона живе, перейти у процесі пізнання від явищ до сутності, зрозуміти внутрішню будову предметів і явищ довкілля, правильно їх пояснити і використовувати набуті знання у своїй практичній діяльності» [3]

У дослідженні Л. Зайцевої акцентується увага на тому, що у дітей дошкільного віку за певних умов можна сформуванати знання про істотні властивості об'єктів предметного довкілля. На думку автора, «досягнення наочно-образного мислення дають змогу вихованцю здійснити сходження від абстрактного до конкретного в рамках перехідної одиниці мисленнєвого процесу – узагальненого процесуального уявлення» [28].

Дійсність, вважає М. Каган, «охоплює, по-перше, природу; по-друге, суспільство як сферу соціальних взаємин; по-третє, власне людину як синтез природної і соціальної «субстанцій»; по-четверте, культуру, яка є сукупним способом і продуктом діяльності суспільної людини» [23]

Отже, формування знань про довкілля у дітей дошкільного віку, досліджувала велика кількість науковців, які розглядали довкілля на базі наукового та системного критеріїв, та розкрили різносторонній його вплив на особистість дітей.

1.2. Зміст понять «довкілля», «предметне довкілля»

Дослідивши статті науковців можемо сказати, що ознайомлення дітей з довкіллям, як наукова проблема має свою термінологію.

У праці А. Богуш та Н. Гавриш сказано, що «довкілля- це життєвий світ, що оточує дитину, в якому вона живе з перших днів свого життя, який вона пізнає і який дає їй можливість формувати образ свого «Я», себе як особистість» [3]. Науковці виділяють три довкілля з якими взаємодіє дитина: природне, предметне та соціальне.

Стосовно поняття, що нас цікавить, а саме «предметне довкілля», авторами подане таке визначення: «предметне довкілля - це предметне середовище, в якому дитина живе, це предмети побуту (посуд, меблі, одяг тощо), мистецтво, транспорт тощо» [3].

Незважаючи на широке вживання даного поняття, однозначного уявлення в науці не існує. У науково-методичній літературі часто зустрічається у загальному сенсі феномен «середовище», який розуміється як довкілля. З огляду на сказане можна помітити, що використовується цілий ряд термінів: «середовище людини», «навколишнє довкілля», «природне довкілля», «життєве довкілля», «соціальне довкілля», «освітнє довкілля», «екологічне довкілля» і багато інших. Навколишнє дитини серед сучасних світу – поняття багатоаспектне. Вона включає природу, зовнішнє соціальне довкілля (макросередовище), будинок, в якому живе дитина, предметно-просторове оточення, сім'ю, ровесників і дорослих у дитячому закладі, а також за місцем проживання.

У широкому сенсі предметне довілля являє собою соціокультурний простір, в рамках якого відбувається процес стихійного або з різним ступенем організованості навчання, що здійснюється в рамках розвитку особистості.

У вузькому сенсі за запропонованим психологами визначеннями (Л. Виготський, П. Альперін, В. Давидов, Л. Занков, А. Леонт'єв, Д. Ельконін) виділяються наступні аспекти предметного довілля, під яким розуміється належним чином упорядкований освітній простір, де здійснюється розвиваюче навчання дошкільника. При цьому багатьом фахівцям краще таке визначення поняття, дане вченим С. Новосоловою, яка під предметним середовищем розуміє: «систему матеріальних об'єктів діяльності дитини, функціонально модернізований зміст розвитку духовного і фізичного вигляду». Також вона зазначає, що збагачення предметного довілля передбачає єдність соціальних і природних засобів забезпечення різноманітною діяльністю дітей [27, с.64].

Розробка, відповідна загальним вимогам і групових особливостей, предметного довілля забезпечує високу якість дошкільної освіти через гарантовану охорону і зміцнення фізичного та психічного здоров'я вихованців, що сприяє їх моральному розвитку і вихованню [27, с.87]. У процесі створення цього довілля необхідно пам'ятати про існуючі вимоги державного стандарту дошкільної освіти. У ній прописані основні положення процесу освітньої роботи з дітьми та підкреслюється, що повинна здійснюватися організація різних видів дитячої діяльності (ігрової, комунікативної, трудової, пізнавально-дослідницької, продуктивної і музично-художньої), задовольняючи їхні потреби. За положенням, описаним в даних вимогах, предметне довілля ЗДО повинне формуватися на основі наступних принципів:

1. Інформативність, що передбачає різноманітність тематики дитячої діяльності, а також використовуваних ними матеріалів і обладнання в процесі цієї діяльності.

2. Варіативність, яка визначається різноманітністю змісту, враховуючи місцеве виховання, національно-культурні та художні традиції регіону.

3. Напівфункціональність, під якою розуміється не тільки варіанти різноманітного використання в залежності від теми діяльності предметного середовища, а й спадкоємні лінії між цими складниками освітнього процесу.

4. Доцільність, що забезпечує предметне середовище групи необхідним і достатнім наповненням, яке дає дітям можливість для самовираження, сприяє індивідуальному комфорту і емоційному благополуччю кожної дитини.

5. Трансформаційність, що передбачає можливість зміни предметного середовища в залежності від напрямку діяльності та розв'язуваних освітніх завдань [27, с.54].

Важливо те, що предметне середовище повинне проводити освітню роботу з дошкільнятами при спільній діяльності дорослого і дитини, закріплювати отримані ними в самостійній діяльності знання, вміння і навички. При цьому завдання різних напрямків розвитку дошкільників повинні вирішуватися в рамках безпосередньої освітньої діяльності з освоєння основної програми дошкільного навчання, враховуючи його специфіку. Дотримання всіх вищеперечислених принципів побудови предметне середовище в ЗДО, дозволяє організувати навчальний процес таким чином, щоб використовувати відповідне віку форми робіт.

Основною і провідною формою діяльності дітей є ігрова, тому вихователі повинні планувати свою роботи з урахуванням цього. Відповідно предметне середовище повинне передбачати різноманітність

ігрової діяльності. Що допомагає у виявленні та розвитку здібностей, і сприяє засвоєнню основної загальноосвітньої програми дошкільної освіти.

Багато вчених акцентують увагу на тому, що предметне середовище повинне враховувати специфіку рольового розвитку дівчаток і хлопчиків. Така спрямованість обумовлює принцип інтеграції освітніх областей, а точніше матеріалів і обладнання, які мають відповідне використання в одній або іншій областях навчання [9, с. 29].

Підбір дидактичних ігор і матеріалів (іграшок, посібників тощо) для організації видів діяльності дошкільнят необхідно здійснювати на основі закономірностей їх розвитку, точніше на кожному віковому етапі і з урахуванням специфіки розвитку дітей дошкільного віку. Підбір наявних в предметному середовищі обладнання проводиться відповідно до санітарно-епідеміологічних правил і нормативам, при цьому відповідати гігієнічним, педагогічним і естетичним вимогам. Так, наприклад, куточок продуктивної діяльності представлений обладнанням для образотворчих занять і конструювання, а також набором загального призначення. До останніх відносяться набори для малювання, ліплення, аплікації, обладнання для конструювання включаю будівельний матеріал, деталі конструкторів різних видів, папір різних кольорів і фактури, а також природну і іншу сировину.

Для пізнавально-дослідницької діяльності в предметне середовище включаються об'єкти для дослідження, образно-символічна сировина, наочні посібники, які репрезентують світ речей і подій. У свою чергу, матеріали та обладнання для рухової активності оснащене засобами для ходьби, бігу, рівноваги, стрибків, катання, кидання, лову, повзання, лазіння і інший активної діяльності [21, с. 31].

Повинно бути зонування даного середовища і відповідність наявних в кожній зоні матеріалів, напрямку розвитку дошкільника. Дана сировина повинна відповідати не тільки санітарним і освітнім нормам, а

й відповідати на ряд питань, як: інформативність, варіативність, трансформованою, поліфункціональність і доцільність

Так, предметне середовище в закладі дошкільної освіти повинне задовольняти основні потреби дітей раннього та дошкільного віку. Це потреби в спілкуванні, в пізнанні, в русі, в визнанні, в самореалізації. Предметне середовище – одна з умов і засобів вирішення освітніх завдань, воно тісно пов'язане з реалізованою в дитячому саду освітньою програмою, а тому унікальна для кожної установи, оскільки і освітня програма в кожному дошкільному закладі своя.

Важливо максимально повно включати самих дошкільнят в створення і перетворення обстановки групи, дитячого садка, ділянки, оскільки саме такий підхід дозволить створювати дійсно комфортне середовище розвитку.

Предметне середовище групи повинне бути змістовним і насиченим, але не надмірним і перевантаженим, оскільки це не склад, а життєвий простір дитячого розвитку. Предметне середовище повинне змінюватися разом з дитиною, інакше воно перестане бути розвиваючим.

У додатку А подано характеристику вікових особливостей дітей дошкільного віку щодо сприйняття предметного довкілля. Інтерес до предмета виражається в наступному:

- в прагненні до більш глибокого оволодіння предметом;
- в потребі до творчого оволодіння знаннями з предмета, вміннями і навичками їх творчого застосування;
- в добровільному виборі завдання підвищеної складності з цікавого предмету і їх успішне виконання в зв'язку з пізнанням функції і призначення предмета, таким видам діяльності, як ігрова, трудова і художня, в яких дитина діє з предметами, активно опановуючи світом речей, що, дає значущі людські досягнення.

Отже, уявлення предметного середовища (включеність продуктів творчої діяльності дорослих, які відповідають різні потреби дитини) містить велику кількість можливостей для пізнавальної і практичної активності дітей, для реалізації завдань розвитку інтересу предметного середовища.

1.3. Аналіз програмного забезпечення дошкільної освіти з формування знань про предметне довкілля

Робота закладів дошкільної освіти ґрунтується на основі програм, які окреслюють цілі, завдання та зміст роботи з дітьми молодшого дошкільного віку з урахуванням їх вікових особливостей.

Так, у програма «Дитина» [11] визначено наступні завдання, що на нашу думку стосуються предметної сфери пізнання:

- «1. Збагачувати чуттєвий досвід дітей, розширювати знання про речі навколо.
2. Вчити називати предмети побуту, якими користується дитина.
3. Вчити впізнавати власні речі та речі членів родини.
4. Викликати бажання пізнавати предмет, маніпулювати ним, використовувати у власні діяльності.
5. Вчити розрізняти предмети за назвами.
6. Ознайомлювати з властивостями речей» [11]

У програмі «Українське дошкільня» виокремлено такі завдання:

- «1. Сприяти взаємодії дитини з довкіллям, проявленню емоцій.
2. Формувати практичні вміння сприймати довколишнє у процесі ознайомлення з довкіллям.
3. Вчити простих способів обстеження, спостереження, зосередження, вміння утримувати увагу.
4. Формувати допитливість, вміння і бажання докладати зусилля для досягнення результату» [37].

Порівнюючи завдання за двома програмам⁷, помітна суттєві різниця, щодо конкретики змісту з формування знань про предметне довкілля.

У Базовому компоненті дошкільної освіти, виокремлено розділ «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», де передбачено сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу [26].

Отже, під час аналізу діючих програм для закладів дошкільної освіти, ми дійшли висновку, що програми мають поверхове й не достатнє методичне та теоретичне обґрунтування змісту наповненості для рішення проблеми формування предметного довкілля у дітей молодшого дошкільного віку.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПРО ПРЕДМЕТНЕ ДОВКІЛЛЯ

2.1. Визначення рівня сформованості знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля

Для вивчення рівня розвитку знань дошкільників про предметне довкілля були обрані методики, розроблені Є. Смирнкової, Л. Галігузова, Т. Єрмолаєва, С. Мещерякової [10]. Дані методики оцінюють рівень розвитку знань дошкільників про предметне довкілля:

1) Види дій з предметами (операційно-технічну сторону діяльності). Даний критерій оцінює маніпулятивні або орієнтовно-наукові, культурно-фіксовані дії, наявність у дитини уявлень про предмет і вміння користуватися ним.

2) Пізнавальна активність: показниками даного критерія є:

- емоційна залученість в діяльність – це рівень інтересу дитини до предмету і дій з ним, до виконання завдання, яке запропоноване дорослим. Воно відображає мотиваційно сторону діяльності;

- наполегливість в діяльності – це бажання і здатність дитини подолати труднощі, які виникають при виконанні предметної дії, прагнення знайти потрібний спосіб вирішення предметного завдання, включаючи допомогу дорослого;

- прагнення до самостійності в діяльності – відношення дитини до самостійної дії, її бажання бути незалежною від дорослого.

3) Включення в спілкування з дорослим.

Показниками цього параметра є:

- прагнення відтворювати зразок дії – це показник наскільки дитина освоїла предметну діяльність для досягнення правильного результату, зразок діяльності задається дорослим.

- орієнтація на оцінку дорослого – це здатність дитини спиратися на оцінку дорослого для досягнення результату.

- мовленнєвий супровід діяльності – вміння дошкільника за допомогою вербальних засобів отримати схвалення, звернутися за допомогою до дорослого, поділитися з ним враженнями від спільної діяльності.

4) Цілеспрямованість в предметній діяльності. Цей параметр реєструє здатність дошкільника самостійно дотримуватися мети діяльності та прагнення до отримання вірного результату предметної діяльності. Критерій характеризує рівень розвитку предметної діяльності дітей раннього віку.

Для діагностики сформованості знань дитини про предметне довкілля ми використали наступні діагностичні ситуації запропоновані Є. Смирноюю, Л. Галігузовою, Т. Єрмолаєвою, С. Мещеряковою [10].

Ситуація 1. «Знайомі предмети». Мета: виявити рівень розвитку операційної сторони предметної діяльності (види дій).

Устаткування: на столик викладають три різних предмета, добре відомих дитині з повсякденного життя: гребінець, наручний годинник, щітку для чистки одягу. У разі необхідності набір предметів можна міняти, пам'ятаючи, однак, що це повинні бути добре відомі дитині, але неігрові предмети [10].

Методика виконання. Дитина сидить за столиком, дорослий сідає поруч з дитиною і викладає на столик предмети.

Інструкція: «Подивися, що тут лежить». Відповіддю можуть бути різні варіанти поведінки дитини. Наприклад, вона відразу називає предмети, показує, як з ними слід звертатися. Психолог хвалить дитину і фіксує відповідні дані в протоколі. Якщо дитина не називає предмети, не діє з ними, або робить неспецифічні або ігрові дії, наприклад, тягне в рот годинник, заколисує гребінець, возить щітку по підлозі як машинку, то психолог вказує йому на гребінець (щітку, годинник) і питає: « А ти

знаєш, що це таке?». Якщо дитина не відповідає, психолог називає предмет, а потім просить сказати і показати, що з ним роблять [10].

Наприклад: «Що потрібно робити гребінцем? Покажи, як волоссячко зачісують». Якщо дитина не реагує на прохання дорослого, вихователь сам показує зразок дії і просить дошкільника повторити її. Після виконання правильної дії дорослий схвалює дії дитини: «Правильно, молодець!».

У протоколі фіксуються: орієнтовні і маніпулятивні дії, культурно-фіксовані дії, емоційна залученість в діяльність. Оцінюються показники в індивідуальній і в спільній діяльності. Поведінкові реакції дитини також фіксуються в протоколі.

Ситуація 2. «Незнайомий предмет». Мета: виявити ступінь допитливості дитини, що включає інтерес до дослідження нового предмета, чогось незвичного, прагнення дитини до пошуку правильного способу рішення практичного завдання.

Устаткування: На столик викладається незнайомий дитині предмет, що містить «секрет» (прозора коробочка). Усередині предмета знаходиться іграшка (маленький дзвіночок). Важливо, щоб дитині не був знайомий спосіб дослідження предмета.

Методика виконання: психолог ставить на столик предмет і пропонує дитині пограти з ним. Протягом 2-3 хвилин дорослий залишається пасивним, не вступає в спілкування з дитиною, не стимулює її активності, не пояснює, як діяти з предметом. Якщо дитина намагається відкрити коробочку, то дорослий хвалить її. Якщо дитина поводить пасивно або звертається за допомогою, або маніпулює коробочкою, не намагаючись відкрити її, дорослий допомагає дитині виявити «секрет» і відкрити коробочку. Він показує і пояснює, як це робиться. Потім пропонує дитині самій відкрити коробочку. При цьому дорослий схвалює правильні дії і засуджує неправильні [10].

У даній ситуації оцінюються: орієнтовні і маніпулятивні дії, емоційна залученість в діяльність, наполегливість, прагнення до самостійності, прагнення відтворювати зразок дії, орієнтація на оцінку дорослого, мовленнєвий супровід діяльності, цілеспрямованість.

Ситуація 3. «Дії за зразком». Мета: виявити наявність цілеспрямованості і самостійності дитини в предметній діяльності. Слід зазначити, що дана ситуація проводиться тільки з дітьми 2,5-3 років.

Устаткування: пластмасова вантажівка, у якої легко знімаються колеса і кузов. Можна також використовувати дерев'яну пірамідку в формі собачки (солдатики, матрешки, вежі та ін.); пластмасовий конструктор з жорстким кріпленням для спорудження будиночка (типу «Лего») [10].

Методика виконання.

Проба 1. «Вантажівка», «Пірамідка». Дорослий звертається до дитини: «Подивися, яка у мене вантажівка. Її можна збирати і розбирати». Дорослий розбирає іграшку і каже дитині: «Щоб вона змогла знову їздити, її потрібно правильно зібрати. Спробуй сам її зібрати».

У даній пробі оцінюються: орієнтовні і маніпулятивні дії, емоційна залученість в діяльність, наполегливість, прагнення до самостійності, прагнення відтворювати зразок дії, орієнтація на оцінку дорослого, мовний супровід діяльності, цілеспрямованість.

Проба 2. «Конструктор». Дорослий викладає на стіл набір кубиків з конструктора «Лего» і звертається до дитини: «Це особливі кубики, їх можна з'єднати, і вони будуть міцно триматися». Дорослий показує дитині, як з'єднуються деталі. «З цих кубиків можна побудувати все, що захочеться. Побудуй мені, будь ласка, будиночок» [10]. У пробі 2 зразок не передбачений. Якщо дитина хоче побудувати щось інше, дорослий погоджується з нею. Головне, щоб дорослий міг простежити, наскільки, дитина прагне втілити задум. У даній пробі оцінюються: орієнтовні і

маніпулятивні дії, емоційна залученість в діяльність, наполегливість, прагнення до самостійності, орієнтація на оцінку дорослого, мовленнєвий супровід діяльності, цілеспрямованість.

Отже, за визначеними критеріями та показниками під час виконання запропонованих завдань, з урахуванням якісних та кількісних дій можна розподілити дітей за рівнем сформованості знань дитини молодшого дошкільного віку про предметне довкілля на такі групи з: високим, середнім та низьким рівнем.

Високий рівень. Діти мають уявлення про предмет, називають його, прагнуть виконати завдання, навіть якщо у них не виходить протягом якогось часу. Діти вважають за краще діяти самостійно, відмовляються від допомоги дорослого. Діти прагнуть наполегливо досягти результату, використовуючи різні способи.

Середній рівень. При демонстрації предметів діти не проявляють активності, тільки після питання вихователя відповідають, що знають предмети, називають їх, показують як з ними потрібно діяти. Діти проявляють інтерес до іграшок, але швидко відволікаються або діють боязко. Діти намагаються діяти самостійно, але при невдачі вдаються до допомоги дорослого, відмовляються робити самостійно.

Низький рівень. Діти не виявляють пізнавальну активність, спостережливість та винахідливість. А також не вирізняються наявністю сформованих проявів до пізнавальної діяльності.

2.2. Організація предметного довкілля для дітей молодшої групи

Предметне середовище в групах дітей молодшого дошкільного віку повинна сприяти реалізації всіх компонентів освіти і виховання дітей. З точки зору повноцінної освіти і виховання розвиваючого середовище в дошкільному закладі повинні створювати умови для: пізнавального розвитку дитини (створення умов для її пізнавальної

діяльності; можливостей для експериментування, систематичних спостережень за об'єктами живої і неживої природи; посилення інтересу до явищ природи, до пошуку відповідей на питання, що цікавлять дитину питання і постановці нових питань).

Іграшки не повинні викликати у дітей агресії по відношенню до дітей в групі, інших людей, тварин . При проектуванні інтересу до предметного середовища в групах дітей дошкільного віку необхідно враховувати все вищесказане, але також необхідно проаналізувати вимоги державного освітнього стандарту, в якому представлені основні вимоги до середовища на сучасному етапі.

Для забезпечення дитині вільного вибору предметів і обладнання, можливості діяти індивідуально або з однолітками, при формуванні просторово-розвивального середовища необхідно приділяти увагу її інформативності, яка передбачає різноманітність тематики матеріалів і устаткування [19].

Таким чином, аналіз організації просторово-розвивального середовища в групах дітей молодшого дошкільного віку показує, що: існує необхідність розробки ефективної системи організації просторово-розвивального середовища, яке обумовлене вимогами до якості дошкільної освіти; виділені причини недостатньої організації предметного середовища в дошкільному відділенні: в неповній мірі реалізуються вимоги до варіативності і доступності середовища, трансформованості простору, насиченості розвивального середовища; недостатнє врахування запитів, думок і пропозицій педагогів щодо актуальних проблем, що виникають в ході планування організації предметного середовища в групах молодшого дошкільного віку [21, с. 43].

Аналіз методичної літератури з проблеми організації предметного середовища в групах дітей молодшого дошкільного віку показав, що визначає момент в створенні даного середовища педагогічна мета чи

ідея, якою керується ЗДО в своїй діяльності. Збагачене середовище це єдність соціальних і предметних засобів забезпечення різноманітної діяльності дитини. Успішність цього процесу залежить від використання педагогами в організації предметного середовища системно діяльнісним і індивідуальним підходами.

Устаткування та іграшки для предметної діяльності [10, с. 32], які можна використовувати під час експериментування, пошуково-дослідної роботи з дітьми:

1. Складові іграшки, що складаються з декількох однотипних частин, що відрізняються за однією ознакою (пірамідки, вкладиші, коробки форм тощо).

2. Іграшки-каталки, граючи з якими малюк освоює зв'язок власного руху і рух предмета. Каталки привертають увагу малюка до рухів предмета, і тим самим розвивають пізнавальну активність.

3. Іграшки-тренажери, в яких відпрацьовується якийсь навик (шнурування, застібання, забивання, намотування тощо). Це всілякі шнурівки, розвиваючі килимки з застібками, блискавками, замочками і іграшкові інструменти (молотки з кілочками, гайки тощо).

4. Підручні матеріали: різнофактурні тканини, папір, матеріали природного походження (мінерали, плоди, глина).

У додатку **Б** подано групи іграшок для проведення експерименту.

Таким чином, можна зробити наступний висновок що в процесі розвитку інтересу до предметного світу у дітей раннього віку рекомендується використовувати такі методи: наочні [17, с. 32]: покази – спільні дії; зразок, спостереження, зорове обстеження предметів; практичні: предметні дії, проби, практичне примірювання, накладення, прикладання, дидактичні ігри та вправи, ігрові завдання; словесні: потішки, пісеньки, лічилки, вірші, казки, пояснення тощо.

Отже, правильно організоване предметне довкілля для дітей молодшої групи сприятиме соціалізації дитини та впливатиме на всі

аспекти її розвитку, а саме на сформованість знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля.

2.3. Зміст діяльності з формування знань дошкільників про предметне довкілля

Фізичний стан багато в чому визначається емоційним комфортом. З чого випливає, що зручність і відповідність саме цього віку предметів, меблів, іграшок та ін. Забезпечують достатнє освоєння навколишнього простору, поступове оволодіння новими вміннями, навичками, новими видами рухів. Це все становить первісну основу здоров'я і своєчасного фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Особливість дитини дошкільного віку полягає в тому, що без спеціального впливу з боку дорослого її м'язова система не реалізується. Тому важлива організація рухової середовища з самого початку дошкільної життя. Варто окремо зупинитися на пізнавальному розвитку маленьких дітей, що має відношення до всіх сторін їх психічного життя [18, с. 32].

Зміст діяльності на заняттях.

1) За розвитком культурно нормованих, специфічних і гарматних дій. Розвиток культурно нормованих дій відбувається в процесі організації діяльності режимних моментів. У додатку **В** зазначено якими побутовими навичками оволодіває дитина [26, с. 21]. Навчання побутовим навичкам відбувається поступово.

Педагог повинен давати малюкам робити все, що роблять дорослі, спрямовуючи і допомагаючи дитині. Для кращого оволодіння побутовими навичками можна проводити процесуальні гри. Ці ігри відображають щоденні побутові ситуації: сон, годування, прогулянку тощо [6, с. 32]

2) За розвитком практичних і гарматних дій. Для розвитку практичних і гарматних дій дітей раннього віку в групі повинні бути

підібрані різні предмети: ложки, чашки, гребінці тощо. Крім цього для розвитку практичних і гарматних дій використовуються м'ячі, каталки, візки, сачки, вудки, черпаком, молоточки, палички тощо.

3) За розвитком співвідносять дії на основі формування наочно-дієвого мислення і пізнавальних процесів. Для розвитку дій, як правило, використовуються різні складові іграшки, різних розмірів, кольору, що складаються з різних деталей. До них відносяться різні пірамідки, кубики, матрешки, ігри з картинками.

4) За розвитком дитячого експериментування на основі розвитку пізнавальної активності. Для розвитку дитячого експериментування використовуються коробочки, з висувним коробом, що відкриваються за принципом сірникової коробки; коробочки з рухомою кришкою (типу пенала); шкатулки з різними застібками; різні коробочки з-під духів, особливо цікаві упаковки з прозорою кришкою, крізь яку можна бачити щось всередині; коробочки з застібками «блискавка» або з кришкою на кнопках; звичайний бочок для фотоплівки, фарби, вода, плаваючі і тонуть предмети, мильні бульбашки, пісок, папір.

5) За розвитком цілеспрямованості дій. Для розвитку цілеспрямованих дій використовуються фігурні пірамідки, споруди з кубиків, конструктори, продуктивна діяльність (малювання, ліплення, аплікація).

Організація безпосередньо-освітньої діяльності з розвитку інтересу до предметного світу у дітей раннього віку в дитячому садку, наприклад, знайомство з предметами навколишнього світу включає:

- посібники, що забезпечують формування знань про особливості предметів і матеріалів (для дітей 3-4 років);

- допомоги, що включають зразки матеріалів і предмети, виконані з цих матеріалів (для дітей 3-4 років);

- посібники для родових узагальнень (для дітей 5-7 років);

- допомоги – набори картинок – відповідні першим трьом вищезгаданим групам посібників (для старших груп).

Вибір методів і їх поєднання визначається індивідуальними особливостями дітей і їх можливостями, і поставленими педагогічними завданнями. Прийоми в педагогічній роботі з розвитку інтересу до предметного світу з дітьми раннього віку: емоційно-мовленнєвий вплив: чітка і коротка інструкція дорослого, коментування всіх дій з предметами і іграшками; тактильний вплив; заохочення; привернення уваги; відстрочений мовленнєвий супровід; підхоплення зустрічних дій-маніпуляцій дитини з предметами.

Отже, запропоновані навчальні та практичні методи забезпечують формування системи уявлень про предметне довкілля у дітей молодшого дошкільного віку.

ВИСНОВКИ

У ході реалізації мети дослідження, що полягає у науковому обґрунтуванні методичних основ формування знань про предметне довкілля у дитини дошкільного віку, було зроблено такі висновки:

1. Розкрито теоретичні аспекти вивчення специфіки формування знань дитини дошкільного віку про предметне довкілля й уточнено, що у широкому сенсі предметне довкілля являє собою соціокультурний простір, в рамках якого відбувається процес стихійного або з різним ступенем організованості навчання, що здійснюється в рамках розвитку особистості. У вузькому сенсі виділяються наступні аспекти предметного довкілля, під яким розуміється належним чином упорядкований освітній простір, де здійснюється розвивальне навчання дошкільника. Так, предметне довкілля у педагогічних дослідженнях виступає, як середовище закладу дошкільної освіти, що повинне задовольняти основні потреби дітей раннього та дошкільного віку.

2. Проаналізовано методи визначення рівня сформованості знань про предметне довкілля дитини дошкільного віку та обрано методики для визначення рівня сформованості знань дітей молодшого дошкільного віку про предметне довкілля: «Знайомі предмети», «Незнайомий предмет», «Дії за зразком». Обрані методики підпорядковані певним критеріям: види дій з предметами, пізнавальна активність, включення в спілкування з дорослим. За показниками зазначених критеріїв під час виконання запропонованих завдань, з урахуванням якісних та кількісних дій можна розподілити дітей за рівнем сформованості знань дитини молодшого дошкільного віку про предметне довкілля на такі групи з: високим, середнім та низьким рівнем.

3. Обґрунтовано особливості організація предметного довкілля для дітей молодшої групи й з'ясовано, що для забезпечення дитині вільного вибору предметів і обладнання, можливості діяти індивідуально або з

однолітками, при формуванні просторово-розвивального середовища необхідно приділяти увагу її інформативності, яка передбачає різноманітність тематики матеріалів і устаткування. Спеціально організоване предметне довкілля в групах дітей молодшого дошкільного віку сприятиме в неповній мірі реалізації вимог до варіативності і доступності середовища, трансформованості простору, насиченості розвивального середовища.

4. Схарактеризовано зміст діяльності з формування знань дошкільників про предметне довкілля за заняття: 1) За розвитком культурно нормованих, специфічних дій. 2) За розвитком практичних дій. 3) За розвитком співвідносять дії на основі формування наочно-дієвого мислення і пізнавальних процесів. 4) За розвитком дитячого експериментування на основі розвитку пізнавальної активності. 5) За розвитком цілеспрямованості дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 320 с. .
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспектив. Київ : «К.І.С.», 2004. 111 с
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі. К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. 408 с.
4. Вербенец А. М., Базикало С.В., Игнатенко Е.Е. Создание предметно-пространственной среды художественно-эстетической направленности в детском саду. *Детский сад: теория и практика*. 2015. №10 (58). С. 38-55.
5. Вершинина Н. А. Вклад ученых XX века в изучение проблем изобразительной деятельности детей дошкольного возраста. Гносеологическая модель развития. СПб.: Лема, 2008. 153 с.
6. Гавриш Н. В. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник. Луганськ: Альма-матер, 2007.
7. Гудирева О. М. Використання сучасних інформаційних технологій в освітній програмі “Навчання для майбутнього” / Комп’ютер в школі та сім’ї. 2006. № 5. С. 27-29
8. Дементієвська Н. П. Вчимося самі, вчимо інших. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2004. № 21. С. 76.
9. Дети раннего возраста в детском саду / автор. коллект.: С.Н. Теплюк, Г.М. Лямина, М.Б. Зацепина. М.: Мозаика-Синтез, 2007. 150 с.
10. Диагностика психического развития детей от рождения до 3 лет/ Е.О. Смирнова, Л.Н. Галигузова, Т.В. Ермолова, С.Ю. Мещерякова. М.: АНО «ПЭБ», 2007. 128 с.
11. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. / наук. кер. проекту В.О.Огнев’юк; авт.кол. Г.В.Беленька, О.Л.Богініч,

Н.І.Богданець-Білооскаленко (та ін.). К: Київ.ун-т ім. Б.Грінчека, 2020. 304 с.

12. Довгопол И. И. Современные образовательные и педагогические технологии. Симферополь, 2006. 336 с.

13. Доронова Т.Н., Доронов С. Г.Ранний возраст: планирование работы с детьми. Перспективное и календарное планирование работы с детьми от года до трех лет с использованием игрушек. М.: Издательский дом «Воспитание школьника», 2007. 110 с.

14. Жихарева Д. А., Полякова М. Н. Сравнительный анализ развития количественных представлений у детей раннего возраста поколения 70-х и второго десятилетия 21 века. СПб., 2015. С. 413-420.

15. Зайцева Л.І. Процесуальна складова засвоєння дітьми дошкільного віку наукових знань про об'єкти довкілля. *Навчально-дослідницька діяльність дітей: досвід організації, дидактичні напрацювання, особливості формування навчально-дослідних умінь: матеріали Всеукр. наук-практ. конф. Кіровоград : КПУ, 2014. С. 5–7.*

16. Зайцева Л.І. Роль експериментально-дослідної діяльності в засвоєнні наукових знань про об'єкти довкілля дітьми дошкільного віку. *Україно-польські педагогічні студії: актуальні проблеми педагогічної теорії та практики* : зб. наук. статей. Бердянськ: БДПУ, 2015. С. 6–12

17. Зайцева Л.І. Формування практичного досвіду під час розв'язання дослідницьких завдань у дітей старшого дошкільного віку. *Педагогічний вісник*. 2015. № (36). С. 83–86.

18. Зайцева Л.І. Формування у старших дошкільників науковопрактичного досвіду в сфері природно-предметного довкілля (теоретикометодичний аспект): монографія. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД». 2012. 382 с.

19. Игнатьев Е.И. Психология изобразительной деятельности детей. М.: Просвещение, 2011. 92 с.

20. Каган М. С. Социальные функции искусства. Москва:СПб, 1978. С. 14.
21. Козлова С.А., Куликова Г.А. Дошкольная педагогика. М.: Академия, 2014. 258 с.
22. Колесникова О.В. Развитие ребенка от двух до трех лет. Тематическое планирование, конспекты занятий, игры и сценарии. М.: Школьная Пресса, 2007. 80 с.
23. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. / за ред. О.Л.Кононко. Київ : Ред. журн. Дошкільне виховання, 2003.243 с.
24. Леонтьев А.Н., Запорожец А.В. Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста. М., 1995. 144 с.
25. Логинова. В. И., Саморукова П.Г. Дошкольная педагогика. М., 2013. 283 с,
26. Лохвицька Л. Сходінками пізнання навколишнього світу.Школа першого ступеня: теорія і практика. Переяслав-Хмельницький, 2002. Вип. 2. С. 91– 104.
27. Михайлова З.А. Игровые задачи для дошкольников. СПб.: Детство-Пресс, 2015. 96 с.
28. Нисканен. Л. Г. Интеллектуальное развитие и воспитание дошкольников. М.: Академия, 2012. 417 с
29. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія. К.: Академвидав, 2008. 432 с.
30. Піроженко Т. О. Спілкування дитини з оточенням як презентація особистісних досягнень. Актуальні проблеми психології. Київ : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка, 2006. С. 15–26.
31. Пов'якель Н. І., Ложкін Л. Г. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2007.
32. Полякова М.Н. Как сделать среду группы развивающей: советы воспитателю. *Детский сад: теория и практика*. 2015. №10. С. 6-19.

33. Полякова М.Н. Создание моделей предметно-развивающей среды в ДОУ. СПб.: Центр педагогического образования. 2008. 96 с.

34. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / автор.колект.: О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 264 с. С. 58.

35. Сидельникова О. Д. Особистість дитини роз'яснення до освітньої лінії. *Дошкільне виховання*. 2000. № 3. С. 4–7.

36. Сидельникова О.Д. Ціннісне ставлення до власного Я як чинник розвитку особистості дитини дошкільного віку. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. праць. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 16, книга 1. С. 303–310.

37. Сокурєнко О. О. Формуємо світогляд дитини в ігровій та дослідницькій діяльності. Миколаїв: МОППО, 2008. 124 с.

38. Сычева М.В. Дошкольная педагогика: задания и педагогические ситуации: учебное пособие. Пенза: Изд-во ПГУ, 2014. 128 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Вікові особливості дітей дошкільного віку щодо сприйняття предметного довкілля

Дошкільний вік – великий і відповідальний етап психічного розвитку дитини, у вітчизняній періодизації займає місце між раннім і молодшим шкільним віками – від 3 до 6-7 років. В цей період бурхливо і стрімко розвиваються всі сторони психіки дитини: формуються основи особистості, удосконалюються емоційна і когнітивна сфери, що багато в чому визначає поведінку дошкільників. Щоб правильно взаємодіяти з дитиною, грамотно навчати і виховувати, необхідно знати його психологічні особливості. А для цього потрібно володіти спеціальними інструментами оцінки особистості [30, с. 190].

Крім того, до старшого дошкільного віку здійснюється розвиток свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків, формується інтерес до нової соціальної інформації та бажання спів діяти з іншими людьми на засадах моральних цінностей. Метою виховання є формування у дітей здатності виділення себе як носія гуманного ставлення до світу. Центральним моментом у вихованні людяності є ціннісний підхід. У його основі лежить позитивна спрямованість на людину, усвідомлення її цінності проявів людини, поцінування індивідуальності кожного [14, с. 97].

У перші сім років дитина проживає три основні періоди свого розвитку, кожен з яких характеризується певним кроком назустріч загальнолюдським цінностям і новим можливостям пізнавати, перетворювати і емоційно освоювати світ. Ці періоди життя відмежовані одна від одної колом можливих досягнень в психічному розвитку дитини; кожен попередній створює умови для виникнення подальшого, і вони не можуть бути штучно «переставлені» в часі.

Таким чином, дошкільна освіта, будучи першоосною соціокультурного становлення особистості дитини, з змістовної сторони життєдіяльності дітей включає сукупність освітніх областей, які забезпечують різнобічний розвиток дітей з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей.

Контакт дорослого і дитини опосередковується предметом і дією з ним. Дорослий для дитини дошкільного віку виступає як співучасник гри і предметної діяльності, як зразок для наслідування дій з предметами, як оцінювач дій дитини і емоційно підтримує її успіхи і досягнення. Засобом спілкування виступає обмін іграшками, привернення уваги до предмету

Сприйняття предметів і явищ навколишньої дійсності дітьми відбувається взаємопов'язане, тобто вони намагаються виявити між що спостерігаються явищами і подіями взаємозв'язку, вловити їх властивості, порівнюють і зіставляють побачене. Це сприяє розвитку мови і мислення [25].

Провідною діяльністю дітей в ранньому віці стає предметно-маніпулятивна діяльність або гарматно-предметна. Гарматно-предметні дії являють собою дії з знаряддям (предметом), що виконуються відповідно до громадської функцією і способом вживання. Прикладом можуть служити гарматні дії: користування ложкою, гребінцем, питво з кухля. Дорослий навчає дитину користуватися предметами.

Існують наступні закономірності у формуванні предметного дії дитини:

- 1) Дії виробляються дитиною в ході спільно з дорослим діяльності або за дорученням дорослого в процесі спільної діяльності.
- 2) Спочатку дитина засвоює в діях з предметами мета, зміст, основний шаблон дії, що дозволяє їй діяти осмислено. Пізніше у дитини виробляється звичка, відпрацьовується технічна операційна сторона дій.

3) Правильність виконання дій пов'язана з відповідністю зразком. В ході багаторазових дій з предметом у дитини формується образ дії з предметом, який є кінцем формування предметної дії.

4) У процесі дії з предметом дитина ототожнює себе з дорослим.

5) Дорослий виступає зразком для наслідування, що направляють і контролюючим дію, емоційно підтримує [9, с. 4].

Найбільш важливе значення для психічного розвитку мають гарматні дії. Для навчання дитини найбільше значення мають «показ», коли дорослий розігрує дії з іграшкою, залучаючи малюка. Спостерігаючи за дорослим, дитина намагається наслідувати його в грі, і після відходу дорослого, може продовжувати гру самостійно. Співвідносяться дії спрямовані на приведення декількох предметів в певному просторовому взаємовідношенні (складання пірамідки, закривання коробочки і т.д.) [19, с. 32].

Важливу роль в психічному розвитку дитини відіграє оволодіння поліфункціональними предметами, наприклад, паличка замість градусника. Заміщаючі дії дозволяють сформувати нове ставлення між предметом і його використанням, що формує передумови для розвитку гри і знакової форми свідомості [32, с. 32]. У середині провідної предметної діяльності формуються нові види діяльності: гра і продуктивні види діяльності (малювання, конструювання, ліплення). Однією з ранніх форм гри виступає предметна гра. Вона виникає в ранньому дитинстві. Вона представляється багаторазовим повторенням загальних схем використання предметів відповідно до функції предмета, видозміна функцій предмета в реальному практичному дії [8, с. 5].

Поступово відбувається переростання предметної гри в сюжетновиразальну гру, яка б відтворювала спостереження дитини з навколишнього життя. Тобто дитина спочатку діє з предметами, потім освоює сенс предмета в грі і називає предмети ігровими назвами.

Таким чином, дошкільний період – період інтенсивного розвитку дитини. Дитина активно пізнає світ оточуючих його предметів, разом з дорослими освоює способи дій з ними. Її провідна діяльність – предметно – маніпулятивна, в рамках якої виникають перші примітивні ігри, а ситуативно-ділове спілкування з дорослим стає формою і засобом організації цієї предметної діяльності, в якій дитина освоює суспільно-вибрані способи дії з предметами. Новоутворенням дошкільного віку вважаються: відділення дитиною самого себе з навколишнього світу, усвідомлення себе як суб'єкта дії, порівняння себе з іншими людьми.

Групи іграшок для проведення експерименту

Для проведення експерименту іграшки поділяються на такі групи:

1. Динамічні іграшки – іграшки, які відображають різні види руху: обертання, ходіння, перекидання. До них відносяться різні дзиги. В ряді динамічних є як образні, так і предметні іграшки.

2. Іграшки, що звучать для дослідження звукових властивостей: свистульки, барабанчики, трикутники, ксилофони, тріскачки і т.п.

3. Набори для піску і води: стаканчики, совочки, млин, або спеціальні центри для ігор з піском і водою.

4. Іграшки з сюрпризом, в яких є конкретний рух (натискання на кнопку, поворот важеля і т.п.) викликає яскравий ефект (лунає звук, вискакує зайчик, крутиться коліщатко). До цієї ж групи належать різні ігрові центри.

Перелік побутових навичками для оволодіння дитиною

Малюки опановують такими побутовими навичками:

- знімати і одягати колготки, штани, спідничку;
- розстібати одяг і застібати її (на блискавку, липучки, гачки);
- вішати куртку в шафку;
- складати одяг на стільчик перед сном в певному порядку:
кофточку – на спинку стільця, взуття – під стілець, колготки і брючки – на сидінні стільця;
- вміти самостійно вимити руки милом;
- вішати рушник на гачок;
- користуватися столовими приборами;
- розставляти посуд і прибирати її в шафку (для цієї мети необхідно використовувати не б'ються предмети);
- протирати ганчіркою стіл після їжі або занять;
- підмітати;
- складати сміття в корзину;
- поливати квіти з лійки;
- мити йоржиком пляшечки;
- розставляти матеріал для занять на столах;
- ставити на полицю і складати в коробку іграшки.

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Вайнагій Христина Олександрівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

• вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;

• принципів та правил академічної доброчесності;

• нульової толерантності до академічного плагіату;

• моральних норм та правил етичної поведінки;

• толерантного ставлення до інших;

• дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

• безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;

• оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;

• використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не піддроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

17.03.21
(дата)

Вайнагій Христина
(ім'я, прізвище)

